

Ο τουρισμός στην αρχαία εποχή

Μια μελέτη για τις περιηγήσεις και τα ταξίδια στον προχριστιανικό κόσμο

Lionel Casson «Το ταξίδι στον αρχαίο κόσμο», μετ. Λίνα Σταματιάδη, «Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης», Αθήνα 1995, σ.σ. 492, τιμή 6.000 δρχ.

«Κάνουμε ταξίδια και διασχίζουμε θάλασσες αναζητώντας αυτά που απαξιούμε να τα κοιτάξουμε όταν είναι μπροστά στα μάτια μας. Κι αυτό, είτε γιατί η φύση έτσι κανόνισε τα πράγματα, ώστε να κυνηγάμε το μακρινό και να μένουμε αδιάφοροι σ' αυτό που είναι δίπλα μας, είτε γιατί κάθε επιθυμία χάνει την αξία της ό-

Της **ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΚΟΤΖΙΑ**

ταν ικανοποιείται εύκολα ή ακόμη γιατί αναβάλουμε την επίσκεψή μας σε κάτι με τη σκέψη ότι μπορούμε να το δούμε όποτε το θελήσουμε...».

Με τα λόγια αυτά ο Πλίνιος ο Νεώτερος καταγράφει, στις αρχές του 2ου μ.Χ. αιώνα, μια στάση, εντελώς οικεία στο σύγχρονο ταξιδιώτη που λαχταρά το μακρινό κι εξωτικό αγνοώντας το αξιοθέατο που βρίσκεται δίπλα του. «Υπάρχουν πάμπολλα πράγματα στην πόλη μας και στα περιχώρα, συνεχίζει ο Πλίνιος, που δεν τα έχουμε δει, ούτε καν ακούσει, ενώ αν βρίσκονταν στην Ελλάδα ή στην Αίγυπτο ή στην Ασία... θα είχαμε ακούσει και διαβάσει γι' αυτά και θα τα είχαμε δει με τα ίδια μας τα μάτια».

Με τα λόγια αυτά μας εισάγει επίσης ο Lionel Casson, στο κεφάλαιο των δρομολογίων που ακολουθούσαν οι τουρίστες των ρωμαϊκών χρόνων κατά τις περιηγήσεις τους, στο μεγάλο του έργο «Το ταξίδι στον αρχαίο κόσμο». Αρχίζοντας από τις πρώτες μετακινήσεις των κατοίκων της Αιγύπτου και της Μεσοποταμίας μετά το 3000 π.Χ., ο συγγραφέας, ομότιμος καθηγητής Κλασικής Φιλολογίας στο Πανεπιστή-

Η γοητεία του αρχαίου κόσμου, η ομορφιά των φυσικών τοπίων, ανάλογη με αυτή των ανθρώπων, αποτυπώνεται σε μια μελέτη γλαφυρή, όσο και χρήσιμη.

μιο της Νέας Υόρκης, φθάνει ως τα ταξίδια των χριστιανών προσκυνητών του 8ου αιώνα στους Αγίους Τόπους. Και μέσα από την περιήγησή του στις αρχαίες πηγές και τα πρότυπα έργα που αντλούν το υλικό τους από τις φιλολογικές, αρχαιολογικές, επιγραφικές, παπυρολογικές και νομισματικές πηγές καλύπτει θεματικά τα βασικά σημεία του αντικειμένου του: ποιοι ταξίδευαν και για ποιο λόγο (ειδικά όσοι δεν ασχολούνταν με το εμπόριο ή τις κρατικές αποστολές), πώς μετακινούνταν στην ξηρά και τη θάλασσα και με τι μέσα, τις ανέσεις που είχαν στη διάθεσή τους, τα καταλύματα και τα εστιατόρια, όπως επίσης και τη φύση του αρχαίου τουρισμού, τις περιοχές και τα αξιοθέ-

ατα που συγκέντρωναν την προτίμηση των ταξιδιωτών, τα μουσεία, τους ξεναγούς, τους ταξιδιωτικούς οδηγούς, τη συμπεριφορά του περιηγητή.

«Το Ταξίδι στον αρχαίο κόσμο» (χρονολογία πρώτης κυκλοφορίας 1974) απευθύνεται στο μελετητή και στο μέσο αναγνώστη, περιλαμβάνοντας πληροφορίες οι οποίες προσφέρουν μια εποπτική εικόνα των διαφορετικών ιστορικών περιόδων που το έργο καλύπτει, αρχίζοντας από τις πρώτες μετακινήσεις ανάμεσα στις πόλεις της περιοχής του Τίγρη και του Ευφράτη και του πρώτου ενιαίου κράτους στις όχθες του Νείλου ποταμού.

Είναι η περίοδος μετά το 3000 π.Χ. οπότε κατασκευάζονται τα πρώτα ποντοπό-

ρα πλοία, από τους Αιγυπτίους καθώς πιθανολογείται, εφ' όσον αυτοί ζουν όχι μόνο στις όχθες ενός κατ' εξοχήν πλωτού ποταμού αλλά και σε μια περιοχή όπου οι συχνοί βόρειοι άνεμοι επιτρέπουν στους κατοίκους να ταξιδεύουν αντίθετα προς το ρεύμα των υδάτων.

Στη Μεσοποταμία αντιθέτως, όπου δεν πνέουν ούριοι άνεμοι, οι σχεδίες μεταφέρουν απαραίτητως και ένα τουλάχιστον υποζύγιο, με το οποίο ο ταξιδιώτης θα πραγματοποιήσει χερσαίως τη διαδρομή της επιστροφής.

Προχωρώντας στους μεταγενέστερους χρόνους ο συγγραφέας πυκνώνει τους παραλληλισμούς με το παρόν: Διότι όσον αφορά τις περιοδίες και τον

τουρισμό, μπορεί τα μηχανοκίνητα μέσα να αντικατέστησαν τα ιστιοφόρα, τα ζώα και την πεζοπορία, δεν άλλαξαν ωστόσο ορισμένα από τα βασικά δεδομένα όπως λόγου χάρη: όταν ο αρχαίος Ρωμαίος θα φτάσει στην Ελλάδα για διακοπές, δεν θα κάνει πολύ διαφορετικά πράγματα από τον σημερινό. Στην Ολυμπία και στους Δελφούς, αν φθάσει το απόγευμα θα πρέπει να περιμένει ως την άλλη μέρα το πρωί για να τα επισκεφθεί. Στην Αθήνα, αντιθέτως, όπως και σε κάθε μεγάλη πόλη, έχει τη δυνατότητα μιας βραδινής βόλτας εφ' όσον στους κεντρικούς δρόμους, τα λυχνάρια των καταστημάτων λύνουν το πρόβλημα του νυχτερινού φωτισμού.